

FRE-DAG

Strilen

1. APRIL 2016

NR. 25 · ÅRGANG 56

LAUSSAL 25,-

GOD HELG!

Smale vegar utan fortau er noko som bekymrar bebuarar i feltet.

SIDE 10

Sputnik-samarbeid har gitt ny barneheim

Både Sputnik og lokale støttespelarar gler seg over at den mangeårige draumen om ein barneheim i Thailand no er oppfylt. SIDE 23

Brannsikta kan få 15 år i fengsel

Politiet har avslutta etterforskinga av asylbrannen på Vågseidet. SIDE 5

Kjempar enno for eit likeverdig liv

■ Opplever diskriminering som døv

SIDE 24-25

Jon & co lanserer no nytt namn på trio-kommunen

SIDE 11

Har rota vekk 610.000 kr til trafikksikring

SIDE 3

Lahti mista livet under klatretur på Mount Rainer

SIDE 4

Tilbudene gjelder t.o.m. lørdag 2/4.

SPAR

EUROSPAR

Finn din nærmeste butikk på www.spar.no

All fisk fra Findus

÷40%

Kjøttpølser
900 g, Gilde 33,22/kg

2990

Begrensninger på tilbudene kan forekomme. Vi tar forbehold om trykkfeil og utsolgte varer. Salg kun til private husholdninger.

Alltid tilbud på noe godt!

70900048
8600048

Helene er døv, men vil bli høyrd

– Det er slutt på kjernefamilien og at Norge er for nordmenn. Samfunnet er i endring. Get over it!

Av Gunn Berit Wiik Berg
gunn.berit@strilen.no

Helene Hodneland Sæle er døv, men det betyr ikke at ho ikke har rett til å bli høyrd.

Det er helg, og ein tur heimom til mamma, pappa, veslesøstera Julie og kattane på Vabø høyrer med.

Til middag er det sosekjøt, servert litt tidlegare enn elles slik at Helene når busen tilbake til byn.

– Eg har lappen, men har ikke råd til bil enno, forklarer ho.

Ingen tolk etter fire

Sidan det er helg, må me klara oss utan tolk. Dette fordi tolkformidlinga er stengt i helgane og etter klokka 16 om kvardagane – som folkehelsetenesta elles. Det betyr at bestillingar som kjem inn etter klokka fire og i helgene ikke vert behandla med mindre det er akutt/fare for liv og helse.

Dette gjer det vanskeleg for mange døve å ha eit normalt liv på kveldstid og i helgane, noko Helene finn alvorleg diskriminerande. Men så lenge Helene får sitja med ryggen til støyen frå kjøkkenvifta og det elles er heilt stille i rommet, kan ho med høyreapparat og ved å lesa på munnen føra ein nesten normal samtale med Strilen.

– Elles blir det berre rot, for apparatet kan ikke skilja mellom støy og prat. Det betyr at eg heller ikke kan orientera meg etter lyd, forklarer ho.

Mista hørsla gradvis

Å lesa på munnen er ein rein overlevingstaktikk ho måtte ta i bruk etter kvart som hørsla vart dårlegare og dårlegare. Helene er nemleg ikke fødd døv.

For at ho skal høye noko utan høyreapparat, må lyden vera over 90 desibel. Til samanlikning er smertegrens for høyrande 100-120 desibel.

– Eg har det som heiter resthørsle, forklarer ho.

Det var då ho var fire år at foreldra for alvor begynte å mistenka at ho hadde dårleg hørsel.

– Ho fekk for eksempel aldri høg nok lyd på barne-tv, forklarer pappa Atle.

Etter å ha utelukka væske i mellomøyret, vart det hørselstest. Sommaren 1995 fekk ho sitt første høyreapparat og beskjed om at hørsla gradvis kom til å bli verre.

– Eg har i grunnen alltid visst at eg kom til å bli heilt døv, seier ho.

Lærte tidleg å kjempa

Som tunghøyrd lærte ho seg tidleg å kjempa. Berre lyden av skrapande stolar

mot golvet i klasserommet og det å ikkje få med seg ting som ikkje vart sagt direkte til henne, gjorde skulekvardagen stadig vanskelegare.

Det med stolane kom seg litt då det vart montert støydempande knottar på dei, men etter kvart vart det også vanskelegare å kommunisera med vene og andre folk rundt seg.

– Eg har aldri hatt tett miljø med høyrande, seier ho.

Men Helene var og er ei sta og bestemt jente. Og nåde den som seier at ho er flink trass i at ho er døv.

– Før følte eg at eg måtte bevisa at eg kunne vera like flink som andre, helst flinkare, noko som førte til unødvendig press på meg. Men

no veit eg at det ikkje er min jobb å bevisa for samfunnet kva eg kan. Det er samfunnet som har hemma meg ut ifrå sine oppfatningar om kva som er riktig, seier ho.

Den gradvis forverringa førte til stadig oftare besøk på den statlege spesialskulen for hørselshemma Hunstad, (no kommunale Nattland skole). Der trong ho ikke bevisa noko som helst, og etter kvart kjende ho seg meir heime i døvemiljøet enn blant høyrande, sjølv om ho hadde resthørsel.

– Det gjekk opp for meg kor prega eg hadde blitt av andre sine meininger på skulen og i nærmiljøet, forklarer ho.

Takka nei til implantat

Denne erkjenninga gjorde at ho takka nei då ho som 18-åring fekk tilbod om å operera inn implantat.

– Eg ville aldri blitt hørande likevel, så det ville blitt som å gå på krykkjer, og det gjer du ikke før du må!!! Det er viktigare for meg å vera tospråkleg enn å ha perfekt hørsel, seier ho.

Med implantat hadde det blitt lettare å orientera seg, men med tolk har ho tilgang til dei miljøa implantat ville gitt henne tilgang til.

– Eg ville kort og godt ikke bruka så mykje krefter på å høye når eg alt kunne teiknspråk og var blitt ein del av døvemiljøet, seier ho.

Men også i døvemiljøet har ho i periodar måttå kjempa for å få vera den ho er.

– Då handla det om å bevisa at eg var døv nok fordi eg ikke hadde vakse opp i miljøet. Også dette er noko som heng att frå gamal tankegang, men miljøet er heldigvis i endring, seier ho.

Kjempar for SMS-varsling

Helene har alltid vore politisk engasjert.

Det har ho vore sidan ho forstod kor usynlege og undertrykte døve er, og kor liten vilje det er til å gjera noko med det.

I dag er det 750.000 hørselshemma, derav 5000 teiknspråklege, i Norge, og ein av Helene sine kjeppestalar har vore og er å få på plass ei ordning der også dei kan varsle naudnummer.

Døve kan nemleg ikkje ringja AMK-sentralen, branngvernet eller politiet slik høyrande kan. Og ei ordning med å kunna senda SMS, skal visstnok veraeldig vanskeleg å få til sjølv om det ifølgje Helene er teknologi for det både i Sverige og Danmark og det finst private løysingar på marknaden.

– Tenk om det var eg som kom som førstemann etter at du eller borna dine hadde vore utsett for ei ulukke, seier Helene, og let spørsmålet hengja i lufta.

Ei slik SMS-løysing har vore etterlyst i årevis og politikarane var litt på glid etter Utøya-massakren. Men så vart det stilt att, og no har regjeringa utsett det nok ein gong.

– Både Erna Solberg, Anders

Anundsen og Gjermund Hagesæter seier det er så viktig, men likevel ser det ut som nokon må døy før det skjer noko, seier Helene.

Men det er ikke berre døve si sak. Helene er oppteken av og kjempar for.

– Når ein først har sett noko som er urettferdig, vil ein kjempa for det anten det gjeld likestilling, feminism, rasisme eller andre former for diskriminering, seier ho.

Engasjementet gjer at ho brukar veldig mykje av fritida si på frivillig arbeid. Spesielt etter at ho for om lag eit år sidan vart spurta om å vera med i styret i det nyetablerte partiet Feministisk Initiativ Bergen - Hordaland (FI).

– Då følte eg at eg hadde funne partiet som kjempar for alt eg står for, seier ho.

Og 8. mars gjekk ho i tog under parolen «Ut med rasistane, inn med feministane!»

Heftig og engasjert

Helene har også meir enn ein gong blåse ut gjennom engasjerte kronikkar i Bergens Tidende. Men at ho står litt på barrikadane betyr ikke at ho er nokon frontfigur, understrekar ho.

– Det er berre eit resultat av engasjementet, seier ho.

Med god erfaring frå organisasjonsarbeid gjennom Norges Døveforbund, Ungdom og Bergen Døvesenter), føler

IEIN PRAT MED:

Helene Hodneland Sæle

- Alder: 25 år
- Kjem frå: Vabø i Lindås
- Sivilstatus: Sambuar med Olav
- Bur: I Bergen
- Utdanning: Vidaregåande, Ål folkehøgskule og geologi ved UiB.
- Jobbar: Har jobba i omsorgsbustad for døve og vore assistent i bufellesskap. Har også jobba som barne- og ungdomskonsulent i Bergen Døvesenter. Er lærarvikar i teiknspråk hjå Statped ut juni.

ho at ho har breidd og kunnskap for å diskutera.

Den kritiske røysta mot innvandrarar er også ein ting som skremmer henne.

– Her har dei flykta frå krig åleine og treng omsorg, og så kjem dei til ei branntomt, seier ho viser til brannen på asylmottaket på Vågseidet, berre nokre kilometer frå der ho er fødd og oppvaksen.

– Ja, det er unge einslege menn som kjem, men det er berre fordi kvinner, born og funksjonshemma ikke har muligkeit eller midlar til å reisa.

Og tenk å vera døv i Afghanistan eller Syria. Ikkje høyrer varslinga og ikkje høyrer dei bomber. Ikkje har døve tilgang på skule heller, seier ho.

Helene er også skremd over at folk seier me må beskytta jentene våre for dei unge mennene som kjem.

– Realitet er at 73 prosent av dei 10.000 årlege valdtekten i Norge er utførte av norske statsborgarar, dei fleste på nachspiel av folk ein kjener. Difor burde folk kanskje heller tatt ein prat med sine eigne søner før dei dømer andre, seier ho.

Feminisme er for alle

Helene er feminist på sin hals og er stolt av det.

– Samfunnet er lagt opp til middeladrande heterofile kvite menn. Men me feministar meiner alle individ skal ha same muligheta, og at det skal vera sosial, økonomisk og kulturell likskap mellom kjønna. Det er ikke verre enn det, så feminism er ikke noko å vera redd for. Folk må berre innsjå at mor-far-born ikkje lenger er standarden, og at Norge også er ein del av den globaliserte verda. Samfunnet er i endring. Get over it!

Helene har tidlegare jobba som barne- og ungdomskonsulent i Bergen Døvesenter, og som assistent i omsorgsbustad og for døvblinde.

– Med døvblinde går kommunikasjonen ut på å beskriva ting for dei ved å bruka taktilt teiknspråk. Det var veldig givande, men no vil ikkje Nav satsa på folk som kan den type «tolking» lenger. Dei meiner det er bra nok at vanlege assister tek seg av dei, seier Helene.

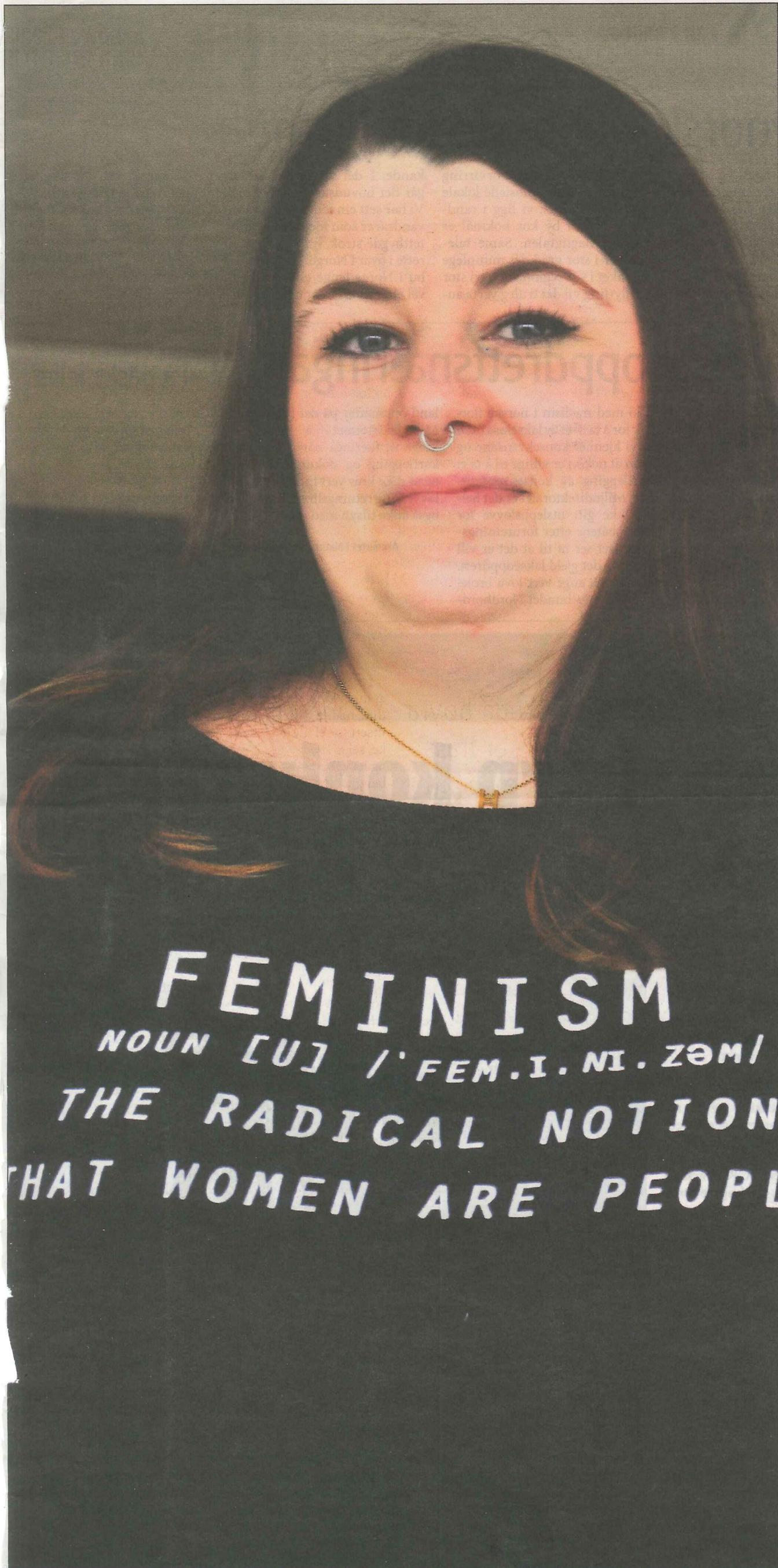
Dette synest Helene er direkte tragisk for fleire av desse er aktive folk, men dei har no fått innskrenka muligheta til å vera med på ting.

No og fram til juni jobbar ho som lærarvikar og underviser i teiknspråk på gamle Hunstad skule på Kronstad (no Nattland skole), der ho sjølv lært teiknspråk.

– Det er veldig kjekt og artig at lærarane som jobba der då eg gjekk der, no er kollegaer, seier Helene.

Kva ho skal bli når ho blir stor, veit ho ikkje heilt enno...

→ bøk

ENGASJERT: Helene har aldri kunna sitja å sjå på at nokon blir diskriminerte utan å prøva å gjera noko med det.

Foto: Gunn Berit Wiik Berg

DAGENS PASIENT:

Lege Steinar Hunskår fra Alversund tek i denne spalten for seg pasient-tilfelle, basert på eigne erfaringar og opplevingar. Hunskår er speisalist i allmenmedisin og professor ved universitetet i Bergen.

Pollensesongen er i gang for mange

Det er no høgsesong for skriving og fornying av reseptar på allergimedisin. Halvor (23) ringte legekontoret og bad om resept på same medisinar som i fjor. Han hadde sjekka lageret, og det var tomt for tabletter og auggedropane var gått ut på dato. «Eg syntes faktisk eg kjente litt kløe i nasen førre veke, men det er vel tidleg?» sa han til helsesekretæren.

Startskotet for bjørkepollensesongen er nok allereie gått. Norges Astma- og Allergiforbund meldte om påvising av bjørkepollenkorn på Sør- og Austlandet allereie i starten av mars. Det er aldri godt å vite om det kan forventast mykje bjørkepollen eller ikkje, noko som fleire hundre tusen nordmenn eventuelt vil merke godt den nærmaste tida i form av nysing, rennande nase og øye som klør.

Fjoråret hadde ein dårlig sommar og dermed vil ei rekke treslag ikkje blomstre slik som i eit toppår denne våren. Det er difor spådd eit litt rolegare pollennår i år, men tida vil vise. Norges Astma- og Allergiforbund tilrår uansett alle allergikarar å følgje med på pollenvarsla framover. Bjørka gir store mengder pollen og er difor det treslaget som plagar dei fleste. Raklane utviklar seg om hausten og heng på bjørka gjennom heile vinteren. Når vår, sol og varme kjem, opnar raklane seg og pollenkorna slepp laus til lufta. Men allereie i mars kan enkelte merke sesongen. Men rekord er det ikkje i år på våre kantar. I 1990 starta pollensesongen allereie i januar her på Vestlandet! No reknar vi at bjørkepollen normalt sett kjem i slutten av april, graspollen i juni, og for enkelte overtak burota i august. Blir det sol og litt vind i vekene framover, kan vi vente store pollenmengder i lufta. Men grått ver og regn kan dempe mykje.

Det har vore diskutert om allergikarane bør starte med medisinien sin før dei første symptoma kjem. Ein fordel med dette er sjølv sagt at ein slepp å bli dårlig dei første par dagane etter at sesongen er starta. Men ulempa er at ein da må gå på medisinar i kortare eller lengre tid der ein ikkje har trong for den. Det har også vore diskutert om det faktisk kan forverre symptoma seinare i sesongen om kroppen får lov til å bli «trigga» med symptom tidleg, og at ein kan få det betre ved å hindre den første sterke reaksjonen. Men dette veit vi ikkje sikkert.

Halvor fekk resepten sin sendt til apoteket og hadde tenkt å starte med tabletter same dagen, slik at han var førebudd på det som måtte komme. Andre vil velje ein strategi med å vente med medisinar til det er absolutt naudsynt.

